THỰC TRẠNG VÀ ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN PHONG TRÀO TẬP LUYỆN MÔN CỜ TƯỚNG TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC THỂ DỤC THỂ THAO BẮC NINH

Bùi Ngọc*, Trần Văn Trường**
Đàm Công Tùng***

Tóm tắt:
Trên cơ sở đánh giá thực trạng và những điều kiện thuận lợi, khó khăn trong phát triển môn Cờ Tướng tại Trường Đại học TDTT Bắc Ninh, chúng tôi đề xuất những giải pháp phát triển phong trào tập luyện môn Cờ Tướng Trường Đại học TDTT Bắc Ninh.
Từ khóa: Thể dục thể thao; Cờ Tướng; Phong trào Cờ Tướng

Reality and solution proposal on Chinese Chess practice development in Bac Ninh Sports University

Summary:
On the evaluation of the reality and pros and cons conditions in developing the Chinese Chess in Bac Ninh University of Sports, we have put forward the resolutions to speed up the practice of Chinese Chess in Bac Ninh Sports University.
Keywords: Sports, Chinese Chess, Chinese Chess movement

ĐẶT VẤN ĐỀ

Ở Việt Nam, phong trào Cờ Tướng đã và đang phát triển hầu hết ở các tỉnh, thành. Đa số người chơi cờ - từ trẻ em đến người cao tuổi đều yêu thích Cờ Tướng. Đặc biệt ở khu vực phía bắc đã có những giải đấu được tường thuật trực tiếp trên truyền hình, thu hút nhiều người đam mê, theo dõi như: "trạng cờ quý tỵ", trạng cờ đất Việt... Qua đó, thúc đẩy phong trào Cờ Tướng ngày càng đi lên trong cả nước.

Trường Đại học TDTT Bắc Ninh nằm trên địa bàn Thị xã Từ Sơn Tỉnh Bắc Ninh, là nơi có phong trào Cờ Tướng mạnh với nhiều câu lạc bộ và có nhiều lễ hội tổ chức thi đấu Cờ Tướng như Phường Trang Hạ, Đồng Kỵ, Phù Lưu, Phù Chẩn...

Tại Trường Đại học TDTT Bắc Ninh, có rất nhiều sinh viên yêu thích và biết chơi Cờ Tướng song chưa thành một phong trào mạnh. Vì vậy, "Nghiên cứu giải pháp phát triển phong trào tập luyện môn Cờ Tướng tại Trường Đại học TDTT Bắc Ninh" là vấn đề thực tiễn và có ý nghĩa.

*TS, Trưởng Bộ môn Cờ, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh
**TS, Bộ môn Cờ, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh
***ThS, Bộ môn Cờ, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Trong quá trình nghiên cứu, chúng tôi sử dụng các phương pháp sau: Phương pháp phân tích và tổng hợp tài liệu; Phương pháp phỏng vấn, tọa đàm; Phương pháp quan sát sư phạm; Phương pháp toán học thống kê.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN

1. Thực trạng phong trào và những điều kiện thuận lợi, khó khăn trong phát triển môn Cờ Tướng tại Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

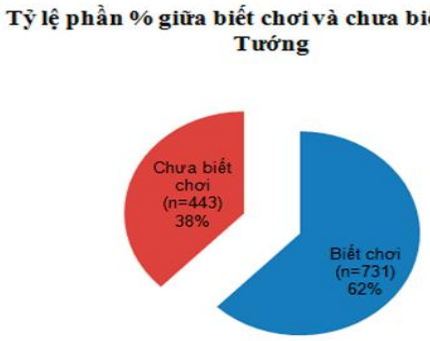
1.1. Thực trạng giải đấu Cờ Tướng tại Trường Đại học TDTT Bắc Ninh.

Theo quy định của nhà trường, các giải truyền thống được tổ chức 02 năm 1 lần và giải chuyên sâu được tổ chức 01 năm 01 lần. Qua thực tiễn các giải đấu cho thấy, Bộ môn Cờ của nhà trường thường xuyên tổ chức giải đấu song hầu hết các giải đấu chỉ dành cho môn Cờ Vua mà ít tổ chức môn Cờ Tướng. Giải đấu có môn Cờ Tướng tại trường gần nhất là giải truyền thống năm 2002. Song từ đó đến nay Bộ môn chưa tổ chức giải

Cờ Tướng nào. Vì vậy, phong trào Cờ Tướng của nhà trường còn nhiều hạn chế.

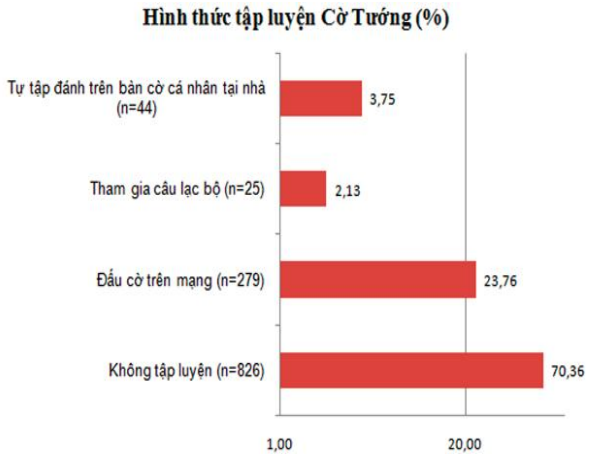
1.2. Thực trạng phong trào tập luyện môn Cờ Tướng của sinh viên Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Chúng tôi tiến hành phỏng vấn 1174 sinh viên các khóa đại học 48 (n=333), 49 (n=326), 50 (n=271) và 51 (n=244) Trường Đại học TDTT Bắc Ninh thông qua hình thức bằng phiếu hỏi. Kết quả được trình bày tại các biểu đồ 1 đến biểu đồ 3

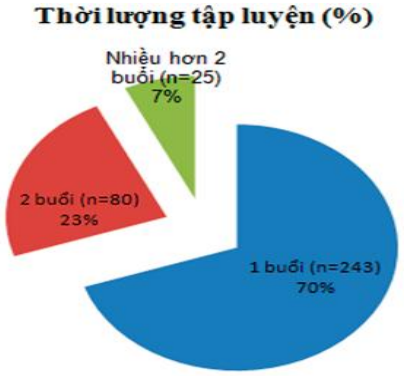
Biểu đồ 1. Kết quả phỏng vấn "Biết chơi hoặc chưa biết chơi Cờ Tướng" của sinh viên Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Qua biểu đồ 1 cho thấy: Tỷ lệ sinh viên biết chơi cao hơn tỷ lệ sinh viên chưa biết chơi Cờ Tướng, cụ thể trong 1174 sinh viên được phỏng vấn có 443 sinh viên chưa biết chơi Cờ Tướng (chiếm tỷ lệ 38%). Song tỉ lệ sinh viên biết chơi Cờ Tướng cao hơn tỷ lệ chưa biết chơi, cụ thể có 731 sinh viên biết chơi Cờ Tướng, chiếm tỷ lệ 62%. Đây là một yếu tố thuận lợi để phát triển phong trào Cờ Tướng.

Biểu đồ 2. Kết quả phỏng vấn "Hình thức tập luyện Cờ Tướng" của sinh viên Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Biểu đồ 2 cho thấy có nhiều sinh viên biết chơi Cờ Tướng, song số lượng này cũng ít tham gia tập luyện, tỷ lệ không tập lên đến 70,36%, còn lại hình thức tập luyện đấu cờ trên mạng (chiếm tỷ lệ 23,76%). Vì hiện nay đi cùng với sự phát triển của công nghệ thông tin, các phần mềm Cờ Tướng dễ dàng chơi ở bất cứ các thời điểm và mọi nơi mọi lúc. Hai hình thức tham gia câu lạc bộ cờ (chiếm tỷ lệ 2,13%) và tự chơi cờ ở nhà (3,75%) thì chiếm tỷ lệ ít. Qua những thông số trên, chúng tôi cho rằng việc tập luyện theo câu lạc bộ cờ là hình thức tốt để xây dựng phong trào Cờ Tướng, song cũng có những lý do để sinh viên không tham gia như chưa có sự quản lý, tổ chức đúng đắn của câu lạc bộ...

Biểu đồ 3. Kết quả phỏng vấn "Thời lượng tập luyện Cờ Tướng" của sinh viên Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Trong 348 sinh viên có tập luyện môn Cờ Tướng, các sinh viên chủ yếu tập luyện với thời gian 1 tuần 1 buổi (chiếm tỷ lệ 70%). Qua trao đổi với sinh viên trong quá trình lên lớp cho thấy, các em thường chơi cờ vào cuối tuần hoặc buổi tối vì đây là thời gian rảnh rỗi các em không bận.

1.3. Những điều kiện thuận lợi phát triển môn Cờ Tướng tại Trường Đại học TDTT Bắc Ninh.

1.3.1. Nguồn lực cơ sở vật chất phục vụ công tác giảng dạy môn Cờ tướng

Nhà trường có hệ thống cơ sở vật chất đều đảm bảo về số lượng, chất lượng sử dụng, đáp ứng được nhu cầu dạy và học Cờ Tướng của giáo viên và sinh viên như 02 phòng học Cờ, 20 bộ bàn cờ cá nhân, 01 bàn cờ treo, 02 chương trình giảng dạy Cờ Tướng trên máy tính, 50 cái đồng hồ Cờ, 01 máy chiếu, 30 tài liệu giảng dạy Cờ Tướng.... Đặc biệt Bộ môn đã biên soạn "Giáo trình Cờ Tướng" được xuất bản từ năm

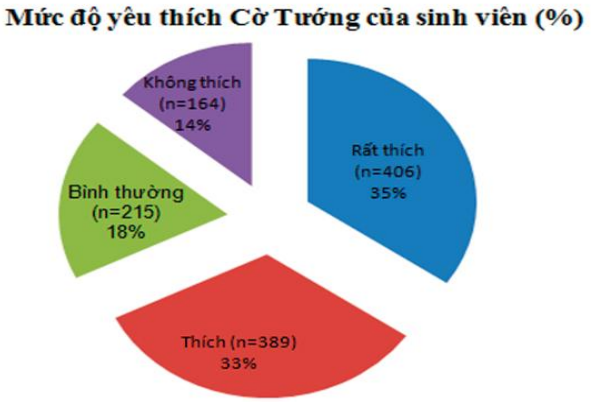
2005. Đây là tài liệu giảng dạy quan trọng trong nhà trường và là yếu tố quan trọng để duy trì và tổ chức các hoạt động chuyên môn đạt hiệu quả.

1.3.2. Nguồn nhân lực phục vụ giảng dạy môn Cờ Tướng của Bộ môn Cờ

Kết quả điều tra cho thấy Bộ môn Cờ Trường Đại học TDTT Bắc Ninh là đơn vị có đội ngũ giáo viên có trình độ cao về chuyên môn, nghiệp vụ: Có 100% trình độ thạc sĩ trở lên, trong đó: Có 02 phó Giáo sư Tiến sĩ (chiếm tỷ lệ 3,33%), 01 giáo viên có trình độ Tiến sĩ (chiếm tỷ lệ 16,67%); 2 giáo viên có đẳng cấp Kiện tướng (trong đó có 01 giảng viên là VĐV môn Cờ Tướng); Mặc dù tuổi đời còn khá trẻ song đã có thâm niên giảng dạy (hầu hết có thâm niên trên 10 năm giảng dạy). Đây là một thuận lợi lớn nhằm thực hiện tốt và hiệu quả trong các hoạt động tổ chức phong trào Cờ Tướng.

1.3.3. Mức độ yêu thích của sinh viên

Chúng tôi phỏng vấn sinh viên về mức độ yêu thích môn Cờ Tướng (xem biểu đồ 4)

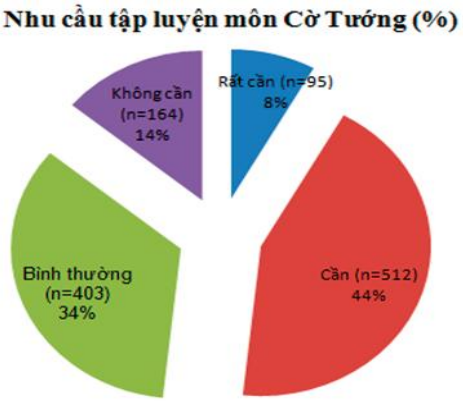

Biểu đồ 4. Kết quả phỏng vấn "Mức độ yêu thích Cờ Tướng của sinh viên" của sinh viên Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Qua biểu đồ 4 cho thấy: Sinh viên rất yêu thích môn cờ tướng. Kết quả điều tra thể hiện ở Mức độ "rất thích" và thích (chiếm tỷ lệ cao trên 68%). Trong đó rất thích chiếm 35%, "thích" chiếm tỷ lệ 33%. Như vậy đây cũng là điều kiện thuận lợi để có thể tổ chức phong trào Cờ Tướng trong nhà trường.

1.3.4. Nhu cầu tập luyện môn Cờ Tướng tại Trường Đại học TDTT Bắc Ninh.

Chúng tôi phỏng vấn sinh viên về nhu cầu tập luyện môn Cờ Tướng Kết quả thu được như trình bày tại biểu đồ 5.

Biểu đồ 5. Thực trạng nhu cầu tập luyện môn Cờ Tướng của sinh viên Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Qua biểu đồ 5 cho thấy trong 1174 sinh viên các khóa đại học 48, 49, 50 và 51 được hỏi thì có 95 sinh viên "rất có nhu cầu tập luyện Cờ Tướng" và 512 sinh viên có nhu cầu "cần tập luyện", chiếm tỷ lệ 52%. Đây cũng là tỷ lệ khá cao và là yếu tố thuận lợi để phát triển phong trào Cờ Tướng.

1.4. Những vấn đề khó khăn trong việc phát triển phong trào tập luyện môn Cờ Tướng

1.4.1.Thực trạng môn Cờ Tướng trong chương trình đào tạo sinh viên chuyên ngành Cờ Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Qua khảo sát chương trình môn học của sinh viên chuyên ngành Cờ (ngành GDTC và HLTT) cho thấy: Hiện nay trong nhà trường chưa có môn chuyên ngành Cờ Tướng, và chủ yếu được coi như là một phương tiện bổ trợ cho môn chuyên ngành Cờ Vua, thời lượng dành cho môn học Cờ Tướng cũng rất ít, chỉ được gói gọn trong 1 học phần (Học phần 5). Điều đó làm ảnh hưởng không nhỏ đến sự phát triển Cờ Tướng trong nhà trường.

1.4.2. Thực trạng chương trình môn học Cờ dành cho sinh viên phổ tu Trường đại học TDTT Bắc Ninh

Trong chương trình môn Cờ hiện nay dành cho sinh viên phổ tu chỉ có môn Cờ Vua mà chưa có môn học Cờ Tướng. Môn học Cờ Vua có thời lượng 30 tiết (tương đương 2 học trình). Song trong chương trình môn học Cờ Vua cũng chỉ có dành một thời lượng rất nhỏ đề cập đến môn Cờ Tướng, cụ thể chỉ là giới thiệu về lịch sử, nguồn gốc các môn Cờ mà chưa có nội dung

giảng dạy môn Cờ Tướng. Do đó việc quảng bá, tổ chức phong trào chưa có hiệu quả.

1.4.3. Thực trạng kinh phí để tổ chức hoạt động ngoại khóa

Hiện nay nhà trường mới chỉ dành kinh phí huấn luyện các đội tuyển sinh viên của nhà trường mà chưa dành kinh phí tổ chức các hoạt động ngoại khóa cho các môn thể thao (trong đó có môn Cờ Vua và cờ tướng). Vì vậy, việc tổ chức ngoại khóa cần thực hiện trên yêu cầu xã hội hóa. Ngoài học phí, sinh viên còn phải có các chi phí về sinh hoạt và các nhu cầu cá nhân khác nên việc đóng hội phí cho các CLB cũng có nhiều khó khăn.

2. Lựa chọn và đề xuất giải pháp phát triển môn Cờ Tướng tại Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

2.1. Cơ sở lý luận việc lựa chọn giải pháp

Chúng tôi dựa vào những căn cứ sau: Căn cứ vào các văn bản pháp quy của Đảng và nhà nước về công tác TDTT; Quy định công tác tổ chức, đào tạo sinh viên của Trường Đại học TDTT Bắc Ninh; Căn cứ vào những kết luận đánh giá thực trạng: Mức độ yêu thích, nhu cầu tập luyện; Cơ sở vật chất, kinh phí, đội ngũ giáo viên giảng dạy; Căn cứ vào kết quả phỏng vấn nhà khoa học TDTT, giảng viên. Ngoài ra còn dựa vào các nguyên tắc sau: Nguyên tắc tính thực tiễn; Nguyên tắc tính đồng bộ; Nguyên tắc tính khả thi; Nguyên tắc bảo đảm tính khoa học.

2.2. Cơ sở thực tiễn việc lựa chọn các giải pháp

Chúng tôi tiến hành hội thảo Bộ môn và tham khảo các ý kiến của các giảng viên và nguyên giảng viên về việc lựa chọn các giải pháp. Kết quả tại bảng 1.

Bảng 1. Kết quả phỏng vấn lựa chọn các giải pháp phát triển môn Cờ Tướng Trường Đại học TDTT Bắc Ninh (n = 12)

TT	Các giải pháp	Kết quả phỏng vấn			
		Ưu tiên 1 (3 điểm)	Ưu tiên 2 (2 điểm)	Ưu tiên 3 (1 điểm)	Tổng điểm
1	Tuyên truyền cổ động sinh viên tham gia tập luyện môn Cờ Tướng	33	2	0	35
2	Tổ chức, quản lý các CLB Cờ Tướng trong toàn trường	30	4	0	34
3	Tăng cường các hình thức tổ chức và thi đấu Cờ Tướng ở trong và ngoài trường	30	0	2	32
4	Mở các lớp tập huấn bồi dưỡng trọng tài, hướng dẫn viên Cờ tướng	15	2	6	23
5	Hỗ trợ kinh phí tập luyện và thi đấu cho sinh viên	30	4	0	34
6	Đưa chương trình môn học Cờ Tướng là môn học tự chọn cho sinh viên	33	2	0	35

Bảng 1 cho thấy: Có 5 giải pháp được các giảng viên lựa chọn từ mức độ 34 điểm trở lên (tương đương 86% trở lên), hay cho rằng các giải pháp đó đều rất quan trọng trong phát triển phong trào Cờ Tướng, đó là: Tuyên truyền cổ động sinh viên tham gia tập luyện Cờ Tướng; Tổ chức, quản lý CLB Cờ Tướng trong toàn trường; Tăng cường các hình thức tổ chức và thi đấu Cờ Tướng ở trong và ngoài trường; Hỗ trợ kinh phí tập luyện và thi đấu cho sinh viên; Đưa chương trình môn học Cờ Tướng là môn học tự chọn cho sinh viên;

2.3. Nội dung thực hiện các giải pháp

Giải pháp 1: Tuyên truyền cổ động sinh viên tham gia tập luyện môn Cờ Tướng

Mục đích: Giúp cho hiểu được vị trí vai trò và ý nghĩa của việc tập luyện môn Cờ Tướng.

Nội dung và cách thức thực hiện: Bộ môn phân công giáo viên phụ trách các môn học, chương trình học: Giáo viên được phân công tuyên truyền thông qua các buổi lên lớp môn chuyên ngành và không chuyên; Giới thiệu các môn học Cờ trong nhà trường trong các buổi quảng bá về môn chuyên ngành cho sinh viên

năm thứ nhất trước khi lựa chọn chuyên ngành.

Giải pháp 2: Tổ chức, quản lý các CLB Cờ Tướng trong toàn trường

Mục đích: Nhằm tập hợp các sinh viên yêu thích và có nhu cầu. Đây là một trong những biện pháp quan trọng trong việc phát triển phong trào cờ. Để thực hiện được các giải pháp này, cần thiết phải tiến hành xây dựng các kế hoạch và chương trình tập luyện cụ thể, gây hứng thú và duy trì có hiệu quả mô hình CLB.

Nội dung và cách thức thực hiện: Hàng tuần, bộ môn sắp xếp 2 giảng viên tổ chức các buổi ngoại khóa vào thứ 4 tiết 7+8 và thứ 7 (8h-10h) hàng tuần. Nội dung của các buổi ngoại khóa được tiến hành theo 2 hình thức: 01 buổi tổ chức thi đấu; 01 buổi tổ chức thực hành kỹ năng chuyên môn. Ngoài ra, các sinh viên có thể sử dụng phòng học chuyên sâu để tiến hành tập luyện ở trong giờ hành chính.

Giải pháp 3: Tăng cường các hình thức tổ chức và thi đấu Cờ Tướng ở trong và ngoài trường

Mục đích: Giúp cho sinh viên tăng cường kỹ năng thi đấu, sự hiểu biết nhau giữa sinh viên trong và ngoài trường.

Nội dung và cách thức thực hiện: Biện pháp 1: Tổ chức giải đấu nội bộ hàng tháng. Bộ môn thông qua các hoạt động ngoại khóa tiến hành tổ chức các giải đấu hàng tháng để nâng cao trình độ của sinh viên; Biện pháp 2: Tham gia các giải và giảng dạy các lớp học do các đơn vị khác ngoài trường tổ chức

Trong quá trình tổ chức phong trào, cần thiết phải giao lưu với các hoạt động thi đấu bên ngoài trường, để giúp cho sinh viên học tập nhiều hơn. Đồng thời chọn các sinh viên có trình độ thực hành tốt giảng dạy ở các giờ ngoại khóa. Ngoài ra bộ môn còn giới thiệu các sinh viên đến các trung tâm, CLB Cờ Tướng ở Bắc Ninh, Hà Nội... để thực tập giảng dạy.

Giải pháp 4: Hỗ trợ kinh phí tập luyện và thi đấu cho sinh viên

Mục đích: Giúp đỡ sinh viên trong các hoạt động thi đấu bên ngoài trường, khuyến khích động viên sinh viên tham gia các hoạt động phong trào của bộ môn và nhà trường tổ chức.

Nội dung và cách thức thực hiện: Bộ môn sử dụng nguồn quỹ nội bộ để hỗ trợ lệ phí tham gia giải đấu của sinh viên hoặc phối hợp với các đơn vị khác miễn giảm lệ phí thi đấu cho sinh viên của nhà trường

Giải pháp 5: Đưa môn học Cờ Tướng là môn học tự chọn cho sinh viên

Mục đích: Sinh viên có thể lựa chọn môn học Cờ Tướng, gắn với nhu cầu thực tiễn sau khi ra trường có thể phát triển phong trào Cờ Tướng tại địa phương.

Nội dung và cách thức thực hiện: Bộ môn kiến nghị Ban giám hiệu cho phép xây dựng chương trình môn học Cờ Tướng và đề xuất đưa vào chương trình đào tạo của nhà trường như một môn học tự chọn (theo hình thức tín chỉ)

KẾT LUẬN

1. Phong trào tập luyện Cờ Tướng trong Trường Đại học TDTT Bắc Ninh nhà trường còn chưa phát triển mạnh, mặc dù tồn tại một số khó khăn nhất định song nhà trường có tiềm năng phát triển phong trào Cờ Tướng thông qua sự yêu thích, nhu cầu tập luyện của sinh viên và các nguồn lực cơ sở vật chất, đội ngũ giảng viên của Bộ môn Cờ.

2. Kết quả nghiên cứu của đã lựa chọn và đề xuất được 5 giải pháp phát triển phong trào Cờ Tướng, đó là các giải pháp: 1. Tuyên truyền cổ động sinh viên tham gia tập luyện Cờ Tướng; 2. Tổ chức, quản lý các CLB Cờ Tướng trong toàn trường; 3. Tăng cường các hình thức tổ chức và thi đấu Cờ Tướng ở trong và ngoài trường; 4. Hỗ trợ kinh phí tập luyện và thi đấu cho sinh viên; 5. Đưa môn học Cờ Tướng là môn học tự chọn cho sinh viên;

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ môn Cờ (2011), *Chương trình môn học cho sinh viên chuyên ngành Cờ vua ngành Giáo dục Thể chất*.

2. Nguyễn Hồng Dương (2005), *Giáo trình Cờ Tướng*, Nxb TDTT Hà Nội.

3. Nguyễn Hồng Dương (2015), *Giáo trình Cờ Vua*, Nxb TDTT Hà Nội.

4. Bùi Ngọc (2015), *Giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo sinh viên chuyên ngành Cờ Vua hệ đại học Trường Đại học TDTT Bắc Ninh*.

(Bài nộp ngày 8/11/2016, phản biện ngày 15/11/2016, duyệt in ngày 5/12/2016)